

A NYOMTATOTT HUZALOZÁSÚ LEMEZEK TECHNOLOGIÁJA ÉS TERVEZÉSE

3 NYOMTATOTT HUZALOZÁSÚ LEMEZEK TECHNOLOGIÁJA

3-02 TÖBBRÉTEGŰ ÉS SPECIÁLIS LEMEZEK GYÁRTÁSTECHNOLÓGIÁJA, NAGY VEZETÉKSÚRÚSÉGŰ HORDOZÓK TÍPUSAI

ELEKTRONIKAI TECHNOLOGIA ÉS ANYAGISMERET
VIETAB00

BUDAPEST UNIVERSITY OF TECHNOLOGY AND ECONOMICS
DEPARTMENT OF ELECTRONICS TECHNOLOGY

WE CONNECT CHIPS AND SYSTEMS

A RAJZOLAT KIALAKÍTÁSÁNAK GYÁRTÁSTECHNOLÓGIÁJA (ISMÉTLÉS)

Szubtraktív technológia

A kiinduló alapanyag egy- vagy két-oldalon rézfóliával borított szigetelőlemez, melynek előre meghatározott felületeiről (ahol a rajzolatra nincs szükség) a fémborítást – általában kémiai maratással – eltávolítják.

- biztosított a vezető réteg jó tapadása,
- az alámárodás következtében korlátozott a mintázat felbontása

Additív technológia

A szigetelőlemez (hordozó) felületére a rajzolatot a kívánt geometriában (a maszk által szabadon hagyott helyekre) viszik fel.

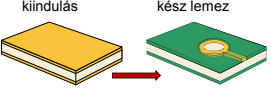
- finomabb rajzolat, gyengébb tapadás

Féladditív technológia

A fenti két eljárás előnyeinek egyesítése

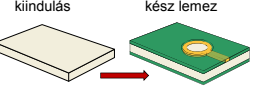
Szubtraktív technológia

kiindulás → kész lemez

Additív technológia

kiindulás → kész lemez

Többrétegű és speciális NyHL-ek

2/31

WE CONNECT CHIPS AND SYSTEMS

NYOMTATOTT HUZALOZÁSÚ LEMEZEK ELŐÁLLÍTÁSA ADDITÍV ELJÁRÁSSAL

1. Kiindulás: szigetelő hordozó lemez
2. Tapadásfokozó, katalizáló réteg
3. Furatok készítése
4. Negatív fotoreziszt-maszk
5. Árammentes rézbevonat
6. Fotoreziszt-maszk leoldása
7. Forrasztásgátló maszk kialakítása
8. Bevonat felvitele (I. előző előadás)

Többrétegű és speciális NyHL-ek

3/31

WE CONNECT CHIPS AND SYSTEMS

Többrétegű és speciális NyHL-ek

A NYOMTATOTT HUZALOZÁSÚ LEMEZEK TECHNOLOGIÁJA ÉS TERVEZÉSE

A FÉLADDITÍV TECHNOLOGIA

Kiindulás: I.) szigetelő hordozó lemez, amire
II.) együttműködő vékony (~5 µm) + vastag (~70 µm) Cu vagy Al fóliát laminálnak; a vastag fólia szerepe a vékony rézfólia védelme

1. Fúrás, vastag Cu fólia lefejtése, negatív fotoreziszt-maszk
2. Vékony (~3 µm) réz árammentes felvitele
3. Vastag (~35 µm) réz galvanizálása
4. Fotoreziszt leoldás, differenciálmáratás
5. Forrasztásgátló+fém bevonat

BMEETT Többrétegű és speciális NyHL-ek 4/31

RAJZOLATKIALAKÍTÁSI TECHNOLOGIÁK ÖSSZEHASONLÍTÁSA

SZUBTRAKTÍV

3 mil 4 mil 5 mil

FÉLADDITÍV - ÖNMASSZKAL

3 mil 4 mil 5 mil

FÉLADDITÍV - DIFFERENCIÁLMASSZKAL

2 mil 3 mil 4 mil 5 mil

100 µm 50 µm

+10 µm Sn
35 µm Cu

+10 µm Sn
+25 µm Cu
5 µm Cu

+35 µm Cu
5 µm Cu

BMEETT Többrétegű és speciális NyHL-ek 5/31

AZ EGYÜTTLAMINÁLT TÖBBRÉTEGŰ NYOMTATOTT HUZALOZÁSÚ LEMEZEK

- A többrétegű nyomtatott huzalozású lemezek rétegszámát a vezető rétegek száma határozza meg.
- Kiindulás egy- és/vagy kétoldalas nyomtatott huzalozású lemezekből. Minden belülről kerülő rétegnek tartalmazni kell már a rajzolatot és a réz felületének ragasztásra előkészítettnek kell lennie (oxidáció CuO és Cu₂O). A lemezek ilyenkor már az eltemetett viák furatai jelen vannak.
- Együttlaminálási technológia: a lemezeket elő-térhálósított (pre-impregnated) prepreg epoxi fóliával ragasztjuk össze. A pontos illesztéssel egymásra helyezett lemezek közötti prepreg térhálósításához 170 °C-on, 150 N/cm² nyomáson 30...60 perc szükséges.
- A rajzolatalkialakítási technológia ezután megegyezik a kétoldalas nyomtatott huzalozású lemezek technológiájával. (l.: előző előadás)

BMEETT Többrétegű és speciális NyHL-ek 6/31

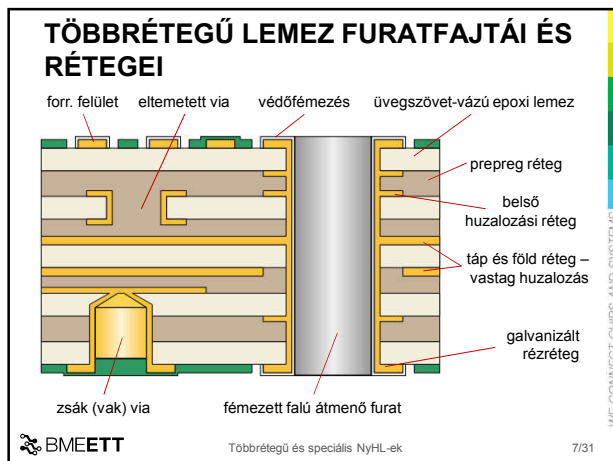

Többrétegű és speciális NyHL-ek

A NYOMTATOTT HUZALOZÁSÚ LEMEZEK TECHNOLOGIÁJA ÉS TERVEZÉSE

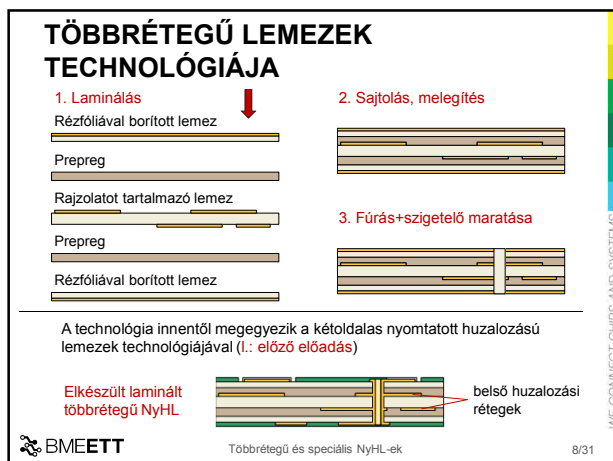

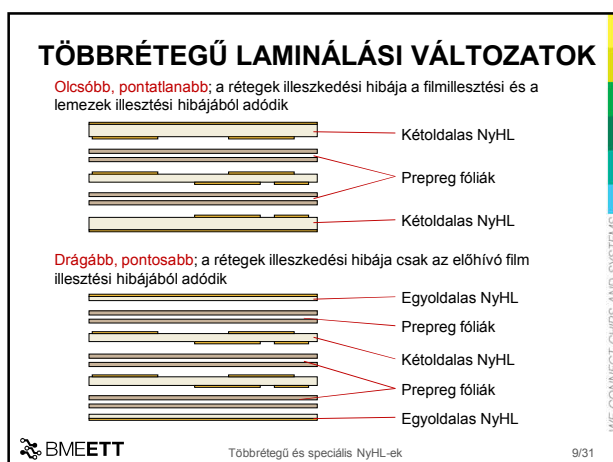

Többrétegű és speciális NyHL-ek

A NYOMTATOTT HUZALOZÁSÚ LEMEZEK TECHNOLOGIÁJA ÉS TERVEZÉSE

MIKROVIÁK KÉSZÍTÉSI TECHNOLOGIÁI

A **mikroviák** olyan a vezetőrétegeket összekötő fémezett falú furatok, melyeknek **átmérője 10...100 μm** .

A **mikroviák** alkalmazásának **előnyei**:

- Kisebb vezeték hossz - nagyobb jelterjedési sebesség - gyorsabb működés
- Kisebb méret a furatátmérő és a forrszem méretének csökkenése miatt
- Egyes parazita tényezők csökkennek, kisebb zaj
- Jobb megbízhatóság

Mikroviák készítésének technológiái:

Rétegfelvitel után **furatkészítés**, majd a furatok **fémzése**

Furatkészítés:

- nagy átmérőhöz mechanikus fúrás a gazdaságos
- kis átmérőhöz lézeres fúrás, plazmamartás, vagy fotolitográfia

Fémzés: a furat falára vagy a furatot teljesen kitöltve

Többrétegű és speciális NyHL-ek

10/31

WE CONNECT CHIPS AND SYSTEMS

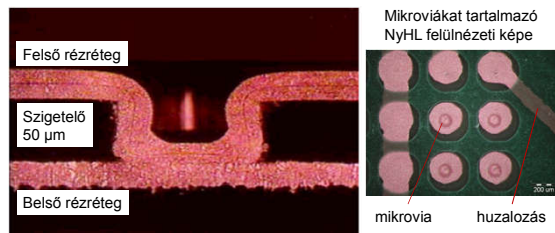

NAGYFELBONTÁSÚ, MIKROVIÁS NYHL

A többrétegű nyomtatott huzalozású lemez szekvenciálisan (az egyes szigetelő, illetve vezető rétegek egymást követő felvitelével) kialakított rétegeibe 10...100 μm átmérőjű, vezetőrétegek szintjei között átvezető, ún. mikroviákat alakítanak ki.

Többrétegű és speciális NyHL-ek

11/31

WE CONNECT CHIPS AND SYSTEMS

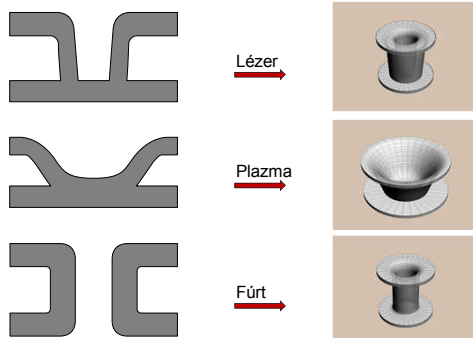

KÜLÖNBÖZŐ TECHNOLOGIÁJÚ MIKROVIÁK SZERKEZETE

Többrétegű és speciális NyHL-ek

12/31

WE CONNECT CHIPS AND SYSTEMS

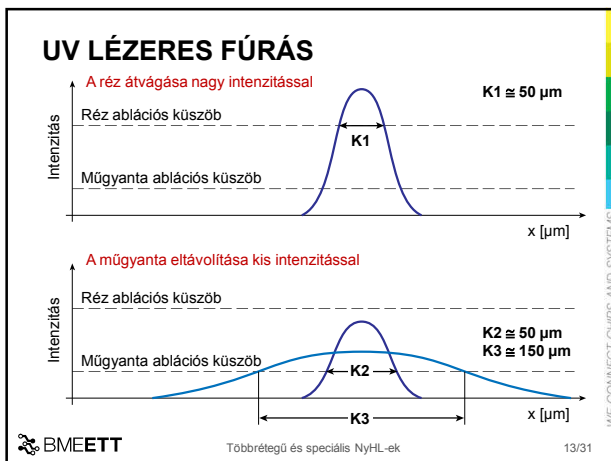

Többrétegű és speciális NyHL-ek

A NYOMTATOTT HUZALOZÁSÚ LEMEZEK TECHNOLOGIÁJA ÉS TERVEZÉSE

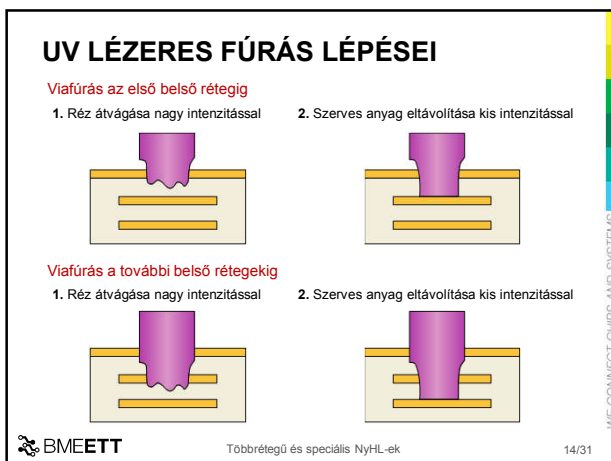

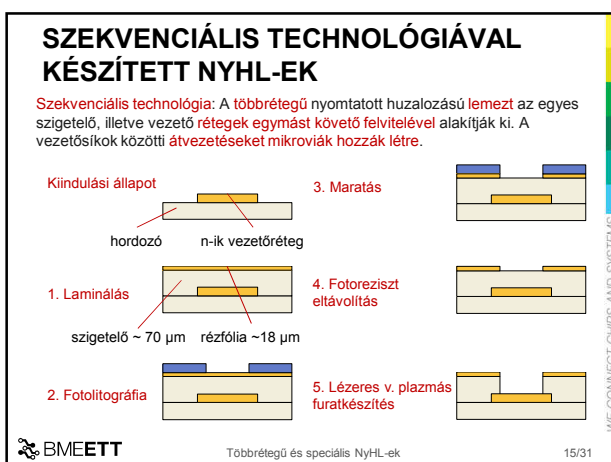

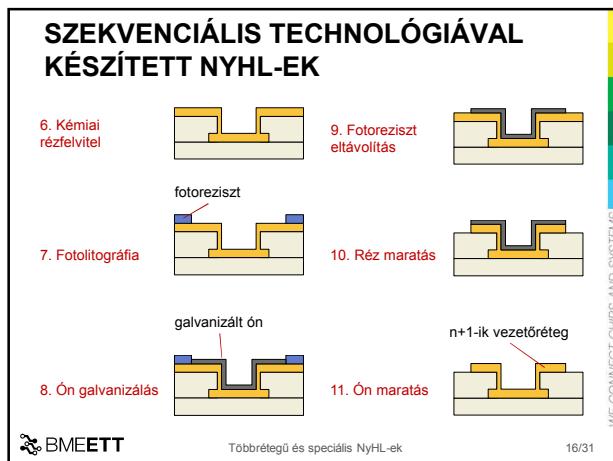

Többrétegű és speciális NyHL-ek

A NYOMTATOTT HUZALOZÁSÚ LEMEZEK TECHNOLOGIÁJA ÉS TERVEZÉSE

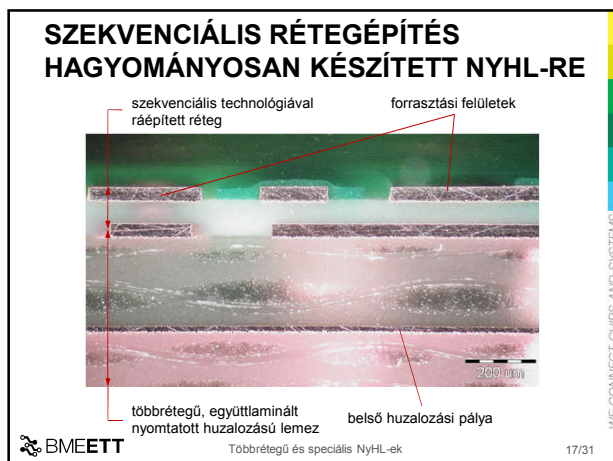

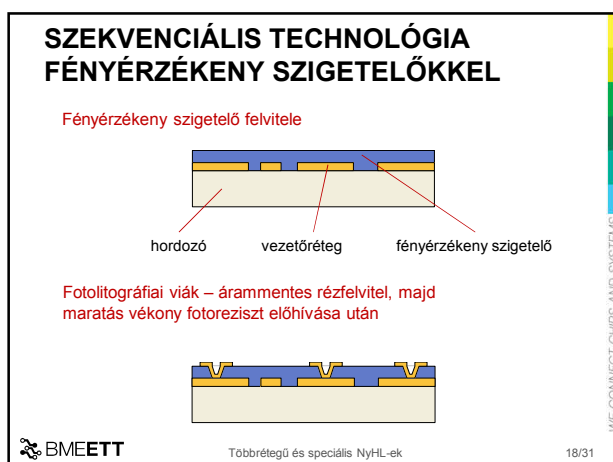

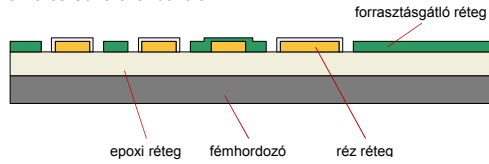

Többrétegű és speciális NyHL-ek

A NYOMTATOTT HUZALOZÁSÚ LEMEZEK TECHNOLOGIÁJA ÉS TERVEZÉSE

SPECIÁLIS NYOMTATOTT HUZALOZÁSOK - FÉM HORDOZÓS LEMEZEK

Insulated Metal Substrate (IMS): Al fémlemez szigetelőréteggel bevonva és Cu fóliával borítva

Alkalmazásának célja:
a hővezetési tényező javítása:

epoxi-üvegszövet
lemez: 0,2 W/(mK)

IMS lemez: 1,3 W/(mK)

Többrétegű és speciális NyHL-ek

19/31

WE CONNECT CHIPS AND SYSTEMS

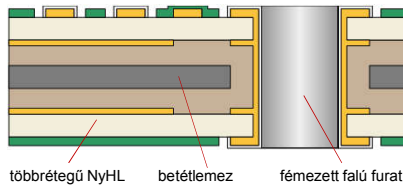

SPECIÁLIS NYOMTATOTT HUZALOZÁSOK - FÉMBETÉTES LEMEZEK

Cél: a hordozó hőágulását illeszteni a beforrasztásra kerülő alkatrészhez (pl. kerámia alapú alkatrész)

Hőágulási együttható:

- epoxi-üvegszövet: 12...16 ppm/°C
- pl. CCC tok 5,9...7,4 ppm/°C

Betétlemezek (~ 5 ppm/°C)

- Cu-Mo-Cu (CMC)
- Cu-Invar-Cu (CIC)

Többrétegű és speciális NyHL-ek

20/31

WE CONNECT CHIPS AND SYSTEMS

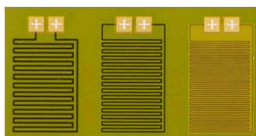

SPECIÁLIS NYOMTATOTT HUZALOZÁSOK

State-of-the-art rajzolatfinomság

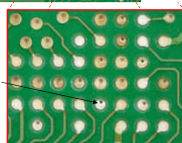
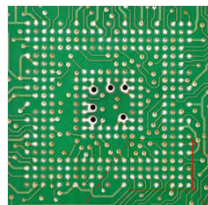
100 µm
~ 4 mil

75 µm
~ 3 mil

Speciális igények
kielégítésére.

Technológiai
határ.

Ár nő, kihozatal romlik.

Többrétegű és speciális NyHL-ek

21/31

WE CONNECT CHIPS AND SYSTEMS

Többrétegű és speciális NyHL-ek

A NYOMTATOTT HUZALOZÁSÚ LEMEZEK TECHNOLOGIÁJA ÉS TERVEZÉSE

A ZÖLDEBB ELEKTRONIKA FELÉ VEZETŐ ÚTON...

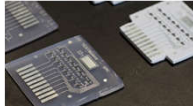

Elektronikai hulladék (bal) ; komposztálható
cellulóz-acetát (CA) alapanyag

- **Trend:** növekvő e-
hulladék mennyiség;
- **Bio-lemezek:**
lehetséges út a
zöldebb elektronika
felé;

Préselt hordozók szubtraktív rézréteggel:

- ETT-n aktív kutatási terület
- Biológiai lebomló alapanyagokból + réz + alkatrészek.
- Lehetséges alkalmazási terület, pl. RFID tag-ek.

Többrétegű és speciális NyHL-ek

22/31

WE CONNECT CHIPS AND SYSTEMS

A BIOMŰANYAGOKRÓL

A BIOMŰANYAGOK CSOPORTJAI:

- Biológiai lebomló vagy komposztálható, de nem biológiai forrásból származó (szintetikus);
- Biológiai lebomló vagy komposztálható és biológiai forrásból származó;
- Nem bontható le, nem komposztálható, de biológiai forrásból származó.

Két tipikus bioműanyag

- CA (Cellulose Acetate) (forrás: cellulóz)
- PLA (Polylactic Acid) (politejsav, forrás pl: kukoricakeményítő)

Többrétegű és speciális NyHL-ek

23/31

WE CONNECT CHIPS AND SYSTEMS

HOGY KÉSZÜL A LEBOMLÓ ÁRAMKÖRI HORDOZÓ?

KIINDULÁSI PONT:

Fröccsöntés + NYÁK technológia

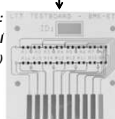

Arbourg Allrounder fröccsöntő; MP20VK laminátor a rézréteg felvitelére.

- Fotolitográfia
- Galvanizálás + maratás

Vég szerelés:
SMT-vel
(röntgenes ell.)

Többrétegű és speciális NyHL-ek

24/31

WE CONNECT CHIPS AND SYSTEMS

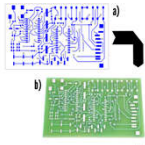

Többrétegű és speciális NyHL-ek

A NYOMTATOTT HUZALOZÁSÚ LEMEZEK TECHNOLOGIÁJA ÉS TERVEZÉSE

PÉLDA KÉSZ ÁRAMKÖRÖKRE

MP3 lejátszó (ETT diplomaterv):

- Áramkör megtervezése CAD rendszerben (alsó/felső rétegek kialakítása).
- Áramkör elkészítése a korábban bemutatott módon.
- Vég szerelés SMT technológiával.

FR4 hordozó

CA hordozó

GPTE-DETDA

bioepoxi hordozó

Megoldatlan kérdések:

- Alacsonyabb az anyagok lágyulási hőmérséklete, ezért alacsony olvadáspontú ötvözet alkalmazása szükséges (pl. SnBi).
- Égégátlás, szálerezítés hiánya.

Többrétegű és speciális NyHL-ek

25/31

A NYHL-EK MINŐSÉGÉVEL KAPCSOLATOS KIHÍVÁSOK

- A kész termék több tíz egymást követő technológia lépés eredményeként áll elő.
- Valamennyi lépés esetén nagyszámú technológiai paramétert kell kontrollálni és ellenőrizni.
- Nagyszámú alapanyag és sok technológiai segédanyag anyag felhasználásával készül.
- Geometria sajátosságokból adódóan a felvitt rétegvastagságok a lemez felületéhez képest több nagyságrenddel kisebbek → nehéz egyenletes rétegtulajdonságokat elérni a teljes felületen.
- A többrétegű lemezek esetében a rétegek között nagyszámú átmenő furat teremt galvanikus kapcsolatot. A furatok többsége funkcionális, azaz ha a furatfémezés sérül, az az áramkör meghibásodásához vezet.

Nagyszámú NYHL-hez köthető meghibásodási típus fordul elő.

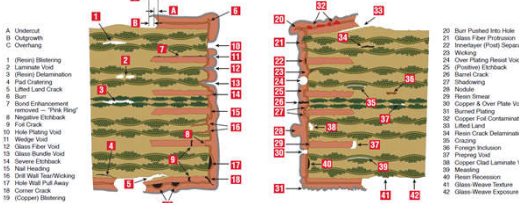
Többrétegű és speciális NyHL-ek

26/31

A NYHL-EK KERESZTMETSZETÉBEN VIZSGÁLHATÓ HIBAJELENSÉGEK

Nyomtatott huzalozású lemezek minőségével foglalkozó ipari szabvány:

- Általános minőségi követelmények:
  - IPC-A-600J: Acceptability of Printed Boards
- Konkrét technológiai paraméterek:
  - IPC-6012D: Qualification and Performance Specification for Rigid Printed Boards

Többrétegű és speciális NyHL-ek

27/31

Többrétegű és speciális NyHL-ek

A NYOMTATOTT HUZALOZÁSÚ LEMEZEK TECHNOLOGIÁJA ÉS TERVEZÉSE

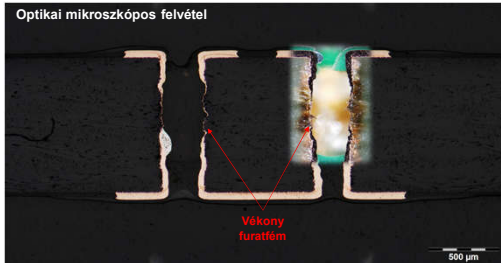
TÖBBRÉTEGŰ NYHL HIBATÍPUSOK:

PÉLDA #1

Elvékonyodott furatfémezés

- A vonatkozó szabvány ajánlásai alapján a minimális furatfémezés vastagság 18 μm

Optikai mikroszkópos felvétel

Többrétegű és speciális NyHL-ek

28/31

WE CONNECT CHIPS AND SYSTEMS

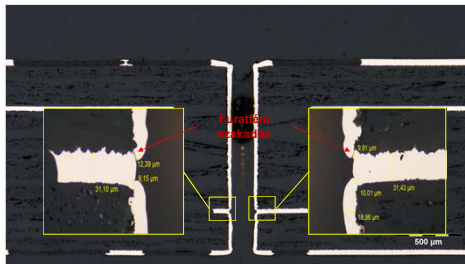

TÖBBRÉTEGŰ NYHL HIBATÍPUSOK:

PÉLDA #2

Furatfém szakadás belső rétegeknél:

- Gyakori hibajelenség, ha a furatfém nem megfelelő vastagságú

Többrétegű és speciális NyHL-ek

29/31

WE CONNECT CHIPS AND SYSTEMS

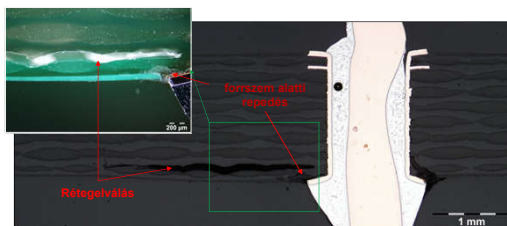

TÖBBRÉTEGŰ NYHL HIBATÍPUSOK:

PÉLDA #3

Rétegelválás és forrszem alatti repedés

- A rétegelválás ritkán tapasztalható jelenség, de a forrszem alatti repedés annál gyakoribb

Többrétegű és speciális NyHL-ek

30/31

WE CONNECT CHIPS AND SYSTEMS

Többrétegű és speciális NyHL-ek

A NYOMTATOTT HUZALOZÁSÚ LEMEZEK TECHNOLOGIÁJA ÉS TERVEZÉSE

TARTALOMJEGYZÉK

- Nyomtatott huzalozású lemezek gyártástechnológiája
  - Additív technológia
  - Féladditív technológia
- Többrétegű, együttlaminált nyomtatott huzalozású lemezek technológiája
- Mikroviák készítési technológiája
- Szekvenciális technológiával készített nyomtatott huzalozású lemezek
- Speciális nyomtatott huzalozású lemezek
  - Fémhordozós NyHL-ek
  - Fémbetétes NyHL-ek
  - A zöld elektronika hordozói
- Hibatípusok többrétegű NYHL-eken

Többrétegű és speciális NyHL-ek

31/31

WE CONNECT CIRCUITS AND SYSTEMS
